

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
551-22

meddelad i Stockholm den 10 november 2022

KLAGANDE

Arbetsmarknads- och socialnämnden i Malmö kommun
205 80 Malmö

MOTPART

AA

God man: BB

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Göteborgs dom den 13 januari 2022 i mål nr 4664-21

SAKEN

Bistånd enligt socialtjänstlagen

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens dom och fastställer förvaltningsrättens avgörande.

BAKGRUND

1. Normalt ankommer det inte på socialtjänsten att ordna mer permanenta bostäder åt bostadslösa. Personer som är helt bostadslösa och som har speciella svårigheter att på egen hand skaffa bostad, t.ex. på grund av psykisk sjukdom, kan emellertid få bistånd i form av anskaffande av bostad.
2. En person som på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person kan om det behövs få en god man utsedd åt sig. En god man ska i den utsträckning det följer av förordnandet bistå huvudmannen i dessa angelägenheter.
3. AA har sjukdomar som gör att hon har svårt att fungera i vardagen. Hon får ekonomiskt bistånd för sin försörjning och har skulder hos Kronofogdemyndigheten. En god man har förordnats för att bevaka hennes rätt, förvalta hennes egendom och sörja för hennes person. Några begränsningar anges inte i förordnandet.
4. AA bodde tidigare tillsammans med sin make i en lägenhet. Efter att maken avled var hon tvungen att flytta. AA ansökte hos Arbetsmarknads- och socialnämnden i Malmö kommun om bistånd i form av anskaffande av tillfällig bostad. Nämnden bedömde att hon med hjälp av sin gode man själv kunde finna en långsiktig lösning på sin boendesituation och avslog ansökan. I stället beviljades hon bistånd i form av akut tillfälligt boende. I beslutet uppmanades AA att söka olika typer av boenden i ett stort geografiskt område.
5. AA överklagade beslutet till Förvaltningsrätten i Malmö och anförde att sedan den gode mannen förordnats har denne ansökt om boende via kommunens funktionsstödsförvaltning och ställt henne i kö på Boplats Syd. Om den enskilde därutöver är i behov av hjälp med att aktivt söka bostad är det ett

ansvar som ligger på socialtjänsten, inte på den gode mannen. Förvaltningsrätten avslog överklagandet med motiveringen att AAs behov av anskaffande av bostad bör kunna tillgodoses av hennes gode man.

6. Efter överklagande av AA bestämde Kammarrätten i Göteborg att hon har rätt till bistånd till boende. Kammarrätten ansåg att det i viss utsträckning kan åligga en god man att hjälpa huvudmannen med att söka bostad, men att de långtgående åtgärder som nämnden menar åligger den gode mannen inte kan anses ingå i en god mans uppdrag. Den gode mannen ska därför inte på det sätt som nämnden menar kompensera för de svårigheter som AA har att skaffa boende på egen hand. Enligt kammarrätten uppfyllde hon därmed förutsättningarna för att beviljas bistånd till boende.

YRKANDEN M.M.

7. *Arbetsmarknads- och socialnämnden i Malmö kommun* yrkar att kammarrättens dom ska ändras och ansökan om bistånd avslås.
8. AA anser att överklagandet ska avslås.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målet

9. Frågan i målet är om en person som har god man har rätt till bistånd i form av anskaffande av bostad.

Rättslig reglering m.m.

10. Enligt 4 kap. 1 § första stycket socialtjänstlagen (2001:453) har den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.
11. I 11 kap. 4 § första stycket föräldrabalken anges att om någon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person, ska rätten, om det behövs, besluta att anordna godmanskap för honom eller henne. Av 12 kap. 2 § första stycket framgår att gode män i den utsträckning det följer av deras förordnande ska bevaka rätten för de personer som de företräder, förvalta deras tillgångar och sörja för deras person.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

12. Rätten till bistånd enligt socialtjänstlagen är inte avsedd att omfatta tillhandahållande av bostäder åt bostadslösa i allmänhet. I rättspraxis har dock rätt till bistånd genom tillhandahållande eller ombesörjande av bostad, som uppfyller kraven på skälig levnadsnivå, ansetts föreligga när den enskilde är helt bostadslös och har speciella svårigheter att på egen hand skaffa bostad (RÅ 1990 ref. 119 och RÅ 2004 ref. 130). Sådana speciella svårigheter kan exempelvis föreligga till följd av att den enskilde lider av psykisk sjukdom, har en missbruksproblematik eller har betydande ekonomiska problem.
13. AAs svårigheter att skaffa bostad är knutna till hennes hälsotillstånd. Vad som kommit fram om hennes ekonomiska förhållanden innebär inte att hon på grund av dessa kan anses ha sådana speciella svårigheter att på egen hand skaffa bostad att det ger henne rätt till bistånd.

14. Det är ostridigt att AA är bostadslös och att hon på grund av sitt hälsotillstånd har sådana speciella svårigheter att ordna bostad på egen hand som i och för sig kan berättiga till bistånd i form av tillhandahållande eller ombesörjande av bostad. För att en rätt till bistånd ska finnas krävs dock att det aktuella behovet inte kan tillgodoses på annat sätt (4 kap. 1 § socialtjänstlagen). Frågan uppkommer därmed om rätten till det aktuella biståndet påverkas av att hon har en god man som har förordnats för att bevaka hennes rätt, förvalta hennes egendom och sörja för hennes person.
15. Vad som avses med att bevaka rätt, förvalta egendom och sörja för person definieras inte i lagstiftningen om gode män och beskrivs relativt sparsamt i förarbetena. De exempel som ges är inte uttömmande och många uppgifter som ankommer på en god man kan innefattas i flera av dessa begrepp. Klart är emellertid att ett uppdrag som god man inte innefattar praktiska omvårdande insatser såsom att städa, handla, ledsaga huvudmannen till läkarbesök och umgås. Uppdraget omfattar normalt i stället hjälp med uppgifter som är av mer administrativ karaktär, t.ex. att ansöka om olika stöd- och hjälpinsatser, sköta kontakter med myndigheter och fordringsägare, överklaga beslut och deklarerera (jfr prop. 1987/88:124 s. 137 och 139 f., se även SOU 2004:112 s. 461 f. och SOU 2021:36 s. 259 f.).
16. Vilka typer av insatser som gode män ska ombesörja är beroende av hur deras förordnande är utformat och, i någon mån, av uppdragets längd (prop. 1987/88:124 s. 187 f., jfr även NJA 2015 s. 851). Att söka bostad får enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening anses utgöra en sådan uppgift som innefattas i ett uppdrag att bevaka en huvudmans rätt och att sörja för dennes person. Hur omfattande den gode mannens skyldighet är i detta avseende är, liksom en god mans skyldigheter i övrigt, beroende av omständigheterna i det enskilda fallet. Det är alltså huvudmannens behov som styr hur omfattande uppdraget är.

17. Förordnandet att vara god man för AA avser såväl att bevaka hennes rätt som att sörja för hennes person, utan att några begränsningar anges. Det bör då ankomma på den gode mannen att hjälpa henne att ordna bostad.
18. AAs speciella svårigheter att själv ordna bostad kompenseras alltså av att hon har en god man som ska hjälpa henne i det avseendet. Hon har därmed inte rätt till bistånd i form av anskaffande av bostad. Nämndens överklagande ska därför bifallas.

I avgörandet har deltagit justitieråden Helena Jäderblom, Kristina Ståhl, Inga-Lill Askersjö, Ulrik von Essen och Magnus Medin.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Tobias Andersson.